

eis in Civitatibus Italiae, quæ Gibellinorum, & Guelforum intelinibus odiis ac bellis conflagrabant.

Auctor Institutum fuit Bartholomæus Ordinis Fratrum Prædicatorum, Vir Sanctus, Patria Vincentinus. Ab Urbano IV. confirmatus est An. 1261. Tunica alba & subcinericia toga induti, Crucem purpuream in campo albo duabus supra positis stellis præferbant. Regulam S. Augustini profitebantur. Quos etiam, quod suis quique in ædibus cum Uxoribus & Liberis vitam agere permitti sint, vulgus *Fratres gaudentes* appellavit. De his Griderbacius in historia Bononiensi.

40. Prodiit in Palestina circa A. 1250. Equestris Ordo Penitentia SS. Martyrum sub Regula S. Augustini.

Ejus meminere, qui de Ordinibus Militaribus scripserunt, præsertim Franciscus Menenius. Verba sunt Natalis Alexandri ex Menenio. A. B. Cleto An. Christi 87. fundatum Ordinem Sanctum prætendunt ejus Professores.

41. Ordinem Fratrum & Militum Hospitalis Leprosorum S. Lazari Hierosolymitani longe ante sua tempora constitutum, sub S. Augustini Regula confirmavit Alexander IV. An. 1255.

De eo legendi Pelejus & Menenius in libris suis de Ordinibus Equestribus, &c.

42. Ordo Montese ab urbe Regni Aragonii, in qua Sedes ejus præcipua constituta est, Ordini Calatravæ aggregatus, & Cisterciensium leges sub proprio Magistro servare jussus est; Valentinumque Regnum à Maurorum incuribus tueri. Veste candida cum rubea Cruce novi Milites insigniti. Templariorum bona in Valentino tractu illis colata.

Joannis XXII. Pontif. Max. auctoritate hæc militia instituta, idque Aragonii Regis precibus datum An. 1317.

43. Post biennium in Lusitania, eodem Pontifice concedente, sacra pariter

Militia instituta est, cui à Christo nomen, Mauris & Saracenis propulsandis, Cruce rubra, linea candida intersecante distincta. Cui etiam Templariorum bona ejusdem Regni attributa fuere.

Sedes principalis Castrum Marinum Sylvenis in Algarbis Diæcesis, unde postea Tomarium migrarunt. De Montessa, & Christi Militia legendus Mariana lib. 15. cap. 16. Hæc ex Natali Alexandro desloravimus. Quem non omnes Ordines Militares enumerasse constat ex eo, quod nostris in oris conspiciamus Ordinem Militarem Custodem S. Sepulcri Præge in Zedras, & Nisæ Silesiorum Domicilia habentem, nec non Ordinem Militarem Crucigerorum cum rubea Stella per Bohemiam, Moraviam, Austriam, Hungariam, Poloniam, Silesiam diffusum; ac præter hos quosdam adhuc referat in suo emblemate *Liber vita* intulato Eximius D. Simon Antonius Ertl posterioris Ordinis Alumnus, Præge An. 1714. edito: cujus verba de utraque sacerdotia familia huc excerpto nulla mutatione, vel additamento adhibito. De primo itaque scribit: Circa primævum hujus Ordinis Fundatorem magna inter Authores est diversitas. Ut Bartholomæus de Saligna ejusdem Ordinis Eques illum faciat cæteris antiquiorem, & Apostolicum, conatur in itinere Terræ Sanctæ ex quibusdam conjecturis probare, quod originem trahat ex Institutione S. Jacobi primi Hierosolymorum Episcopi. — Sunt etiam, qui à S. Helena Constantinæ matre fundatos existunt Custodes S. Sepulcri. — Nonnulli etiam hujus Militie florem S. Narcisso attribuant. — Verum, ut scribit Andreas Mendo §. 3. ex Sylvestro Marullo, Petro Pellego, & aliis Scriptoribus, probabilis videtur initium sumpsisse circa An. Christi 1110. quo tempore Balduinus primus Hierosolymorum Rex hos Equites instituit cum obligatione S. Sepulcro assistendi, elemosynas corrogandi pro redimentis ex

cop-

captivitate apud Saracenos Christianis. Hæc ille. De posteriore vero seu proprio inclyto Ordine solum hæc: Inter Illustriores Militarum Ordinum Cohortes, quæ olim pro fide & Ecclesia non modo Religio sed & Armis sub Crucis labaris contra infidelem Orientem decertantes præclara merere stipendia, conspicua etiamnum est inclyta Crucigerorum cum rubea Stella Familia. Cujus Illustres Milites, posteaquam compluribus annis sæpius de Saracenis adempta illis Ægypto, Palestina, Phœnicia, Hierosolymis in virtute S. Crucis triumphassent, tandem ultra vires eorum, invalescente Barbaro-

rum potentia, sua in Orientalibus terris exiti statione Anno 1217. regnante in Bohemia Przemislao Ottocaro, in Bohemiam, quasi lassati præstantiam actorum meritis, seque, suaque signa recipient, devenere. Post quæ Regum, Regiarumque Bohemæ in eos munificentiam enarrat. Inclyti Ordinis Supremus ac Generalis Magister Vetero Præge in principe Hospitali ad pedem Pontis residet. In quem, dum hæc scribo, electus est Reverendissimus, Perillustis, ac Amplissimus Dominus Antonius Jacobus Suchanck, quem honoris ac debite venerationis causa nominare constitui.

TITULUS XXXVIII.

De Jure Patronatus.

1. **N**omen ipsum Juris Patronatus eo sensu, quo accipitur præsentis Titulo, quod nimirum sit Jus nominandi seu præsentandi Clericum idoneum promovendum ad Beneficium Ecclesiasticum vacans, & hodie passim à Canonistis & Theologis intelligitur, non reperitur apud antiquos Authores Canonum & Legum, ait eruditus Franciscus Florens apud Espenium in tractatu de antiquo Jure Patronatus monetque nomen Patroni, quod in cap. 1. & 2. h. t. apud Gregorium existat, deesse in collectione prima, & integris Canonibus, qui extant in Concilio Cabillonensi 2. sub Carolo M. & Triburienti sub Arnulpho. Fuit autem hæc dictio Patroni addita à B. Raymundo Decretalium Collectore facilioris notitiæ causa: quia ejusdem ætate nomen Patroni in ea significatione, quam hodie habet, invaluerat.

2. Licet autem nomen Patroni in hodierna significatione ignotum esset, res ipsa tamen non erat incognita.

Fundatoris enim & Foundationis nomine veteres quidem utebantur, at ea

ferre iis tribuebant jura, quæ hodie Patronis tribuuntur. Non quidem, quod hodierna, Patronorum Jura pristina Ecclesiæ Sæculis nota, & secundum modernam disciplinam ordinata fuerint, quod non nisi sensim accidit; sed quod in antiquis Canonibus, ac monumentis occurrant multa, quæ ipsum Jus Patronatus licet non nomine, reipsa tamen in hodierna etiam acceptione notum fuisse ostendunt, ipsique initia & progressus satis probant.

3. Notant præterea communiter Interpretres, multis Sæculis unius damtaxat generis Jus Patronatus fuisse: neque differentiam ullam inter Ecclesiasticum & Laicum in antiquis Canonibus, vel Novellis Justiniani notam esse: sed divisionem Juris Patronatus in Ecclesiasticum & Laicum, & differentias inter utrumque sensim labentibus Sæculis, non tam canone, quam consuetudine invaluisse.

Jus Patronatus Ecclesiasticum proprie dicitur, quod competit Ecclesiæ, seu ratione Ecclesiæ sive Clerico, sive etiam Laicæ Personæ v. g. Abbatisse. Jus Patronatus Laicale vero appellatur, quod ali-

Bb 2

cui

cui sive Laico, sive Clerico competiti ratione proprii Patrimonii, non Beneficii, vel Ecclesie. Eorum differentie precipue consistunt in differentia temporum presentationi defunctorum à Bonifacio VIII. ad finem Sæculi XIII. probata c. un. de Jure Patronatus in 6. & in eo, quod Patronus Laicus intra suum tempus possit successive plures presentare, eo saltem effectu, ut Episcopus possit etiam posterius presentatum præferre priori presentato; Ecclesiasticus vero Patronus unum tantum; & si de facto plures successive presentaverit, prior sit omnino preferendus. De quibus videantur Scholastici. Nos notas historicas de utroque in globo dabimus.

4. Præcipua pars Juris Patronatus est Presentatio Clerici ad Beneficium vel Ecclesiam fundatam; hanc comitantur Jura alimentationis, superintendentiæ, & Jura honorifica: inter quæ hodie usitata sunt honor Processionis, honor Thuris, aquæ benedictæ, honor precum, honor sedis, & Sepulturæ.

De omnibus his historica commentatio jam instituenda.

5. Primis igitur quinque Ecclesie Sæculis jura quædam honorifica ipsi Ecclesiarum Fundatoribus concessa fuere ex virtute gratitudinis.

Id testatur Alexander III. in cap. 24. de Jure Patronatus primæ collectionis apud Ant. Augustinum, ubi ait: *Sanctos Patres Patronis reservasse, quæ plane observentur.* Et ita legimus nomina & elogia Fundatorum in eorum Ecclesiis sub initium Sæculi V. solemniter fuisse inscripta, uti testatur S. Paulinus tum florens ep. 10. & 12. Quin & à Fundatoribus ceperunt, etiam antiquissimis temporibus, ipsæ Ecclesie nomen suum mutare, atque Titulus Ecclesie nomen Fundatoris præferre. Unde inter Titulos sive Basilicæ Ecclesie numerantur *Basilica Constantiniana, Titulus Damasi, Titulus Equitii, Titulus Pastoris, Titulus*

Vesine, Titulus Eudoxie, Titulus Lucinae & Fasciola; nomine petito à Fundatoribus, sive masculis, sive feminis. Hæc Franciscus Florens in tractatu de antiquo Jure Patronatus, qui pluribus exemplis aliarum Ecclesiarum, quæ à nomine Fundatorum jam pridem appellatae sunt, id ipsum confirmat; notatque, quod is solus honor Patrono, ut de nomine ejus Basilicæ, id est, Ecclesie, Oratoria, Monasteria denominarentur, ab initio videatur attributus.

6. Ad Sæculi IV. finem vel V. initium Jus nominationis, vel (ut hodie vocatur) Jus Presentationis Fundatoribus delatum fuisse, verosimilimum est.

Propositionem adstruere videtur Can. 10. Concilii Arauscani I. An. 441. celebrati, in quo decernitur: *Episcopum non esse prohibendum in alieno territorio Ecclesiam edificare;* additque: *Servata edificatori Episcopo hac gratia, ut quos desiderat Clericos in re sua videre, ipsos ordinet is, cujus territorium est, vel si ordinati jam sint, habere acquiescat.* Quin autem hic Episcopo edificatori jus plane simile juri hodierno presentationis reservetur, negari nequit: adeoque jus illud jam Sæculo V. Fundatoribus deferri cepisse constat. Quin multum probabile est, idem jus ad Successores similibus Episcoporum transiisse; cum in eodem Concilio æquum esse censeatur, ut ne habeat alios Episcopus ille, in cujus Diocesi Ecclesia edificata fuit, Ministros, quam quos Fundator desiderat Clericos in re sua videre. Hæc enim ratio suffragatur omnibus in Episcopatu successuris. Notandum tamen, quod hoc Jus nomine *Gratiæ* exprimitur, ut significetur gratia Ecclesie ad Fundatores pervenisse.

7. Eodem Sæculo V. eadem gratia necdum videtur facta Fundatoribus Laicis in Occidente, bene vero in Oriente, adeoque Jus presentandi Laicorum ibidem antiquius est, quam apud nos.

Ut enim advertit eruditus Florens, idem

idem Canon Arausicanus loquens de Sæcularibus Ecclesiis edificantibus, nihil illis simile annuit. Quin Canon 39. concilii Arelatensis II. An. 451. eundem Canonem confirmans, addita hæc clausula: *Et si quid Ecclesie fuerit ab Episcopo Conditore collatum, is, in cujus territorio est, auferendi non habeat exinde potestatem.* Hoc solum edificatori Episcopo credimus reservandum: quasi ex professo edificatore alium, præter Episcopum, ab hac gratia excludit.

Quantum ad secundam partem, refertur à Theodoro Lectore, Pulcheriam Augustam pietissimam Imperatricem plures in vita Ecclesias edificasse, atque possedisse, seu jus presentandi necessarios in illis Ministros habuisse; uti ex hæc phrasi infert Thomassinus, addens: *Eudoxiam Imperatricem, Theodosii Junioris conjugem, cum plura, eaque splendidissima Tempia in Palæstina excitasset, ea, quibus collibitum sibi esset, administranda concedidisse.* Scriptor item vitæ B. Euthymii Abbatis, Cyrillus apud eundem fidem facit de Ecclesia S. Stephani, quam amplissime dotatam contulit Gabrieli Monacho, quem prius curaverat Presbyterum ordinare. Baron. ad A. 445. N. 21. Narrat idem Scriptor, ut nobilis & pia Matrona Bassa Andream Pastorem effecerit, & Præfectum Monasterii, quod ab ea fuerat edificatum. Idem Baronius An. 460. N. 24. Ex quo infert Thomassinus fundationis jure Patroni nominabant Abbates Monasteriorum in Oriente, quanto probabilis Rectores, & Beneficarii quarumcumque aliarum Ecclesiarum?

8. Sæculo VI. VII. & VIII. Patronatus & Laicus, & Ecclesiasticus tam in Occidente, quam in Oriente incrementa suscepit.

Quod Occidentem attinet, tempore Gregorii M. seu ad Sæculi VI. finem & VII. initium Patronatus Laicum in Italia necdum invaluisse, ex scriptis ejusdem

Pontificis ostendere conatur Thomassinus de Beneficiis p. 2. lib. 1. c. 30. Lib. enim 2. ep. 9. vetat ne Matrona in Oratorio à se constructo Presbyterum Cardinalem, seu Beneficiatum constituat. Epist. nihilominus 59. fidem facit nominatam fuisse à Fundatrice Monialium Abbatissam. Lib. item 8. ep. 18. cum Saretina Episcopo orbata esset Ecclesia, electusque fuisset Presbyter Oratorii, quod in Calstro erat Matronæ Nobilis; rescripsit Gregorius ad Subdiaconum Rectorem Patrimonii Romanæ Sedis in Campania, ut examen de illo institueret; & si Episcopatum gerendo idoneum comperisset, Romam destinaret, petito, etiam forsitan minus impetrato, consensu Matronæ. Non recedit, inquit Thomassinus, à verisimilitudine, penes hanc Matronam fuisse jura Patronatus, qui tum utique Laicus fuerat. Quo referri etiam debet, quod alibi idem Pontifex Lunensi mandavit Episcopo, ut Presbyteros ordinet, Diaconosque, quos militiæ Dux quidam presentaret, diu ante tamen examinatos; ex quo loco umbram quandam Imperatorii, Regique, adeoque Laici Patronatus elicit Thomassinus, quo Imperatores, & sub ipsis constituti Militum Duces Capellanos seu Ministros sacros bellicos presentabant, ab Episcopis ordinandos: id quod confirmari potest ex Decreto Pelagii, Gregorii Successoris in collect. Rom. pag. 241. In Gallis vero his Sæculis Patronatus Laicorum sua accessisse incrementa constat ex Concilio Aurelianensi IV. Can. 7. 26. item 33. ubi dicitur: *Si quis (Laicus) in agro aut habet, aut habere postulat Diocesim (Parochiam), primum & tertius ei deputet sufficienter, & Clericos, qui officia sua ibi impliant, ut sacratis locis reverentia condigna tribuatur.* Horum Laicorum Patronorum jura, vel auctoritatem moderatus est S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus in Constitutionibus suis. Prohibuit vero imprimis, ne vel instituerent Beneficarios, vel desti-

tuerent, inconsulto & invito Episcopo, & ne quid pretii pro præsentatione exigent. Verba ejus sunt: *Ut Laici Presbyteros non eiciant de Ecclesiis, nec mittere præsumant sine consensu suorum Episcoporum.* Ut Laici omnino non audeant munera exigere à Presbyteris propter commendationem Ecclesie. Spicil. 1. 9. pag. 63. Ex quo patet de Germania. Jus vero hoc præsentandi in Hispania quoque Sæculo VII. stabilitum fuisse evincit decretum Concilii Toletani IX. in cujus Canone 2. decretur: *Ut quamdiu earundem Fundatores Ecclesiarum in hac vita superstitis existerint, pro iisdem locis curam permittantur habere sollicitam, & sollicitudinem ferre præcipuum: atque Rectores idoneos in iisdem Basilicis iidem ipsi offerant Episcopis ordinandos. Quod si tales forsan non inveniuntur ab eis, tunc quos Episcopus loci probaverit deo placitos, sacris cultibus instituat cum eorum conventiva servituros. Quod si, spreto eisdem Fundatoribus, Rectores ibidem præsumperit Episcopus ordinare, & Ordinationem suam irritam noverit esse, & ad verècundiam sui alios in eorum loco, quos iidem ipsi Fundatores condignos elegerint, ordinari.* Can. 32. caus. 16. q. 7.

Quantum ad Ecclesiam Græcam Jus præsentandi à Justiniano attribuitur Fundatoribus, vel Heredibus, & eorum Successoribus, qui suo ex marcupio effundent, quo alantur Ministri & Beneficarii: ita sane, ut necessario semper intervenire Episcopi consensio debeat, & institutio. Si quis, inquit Novella 57. edificans Ecclesiam, aut etiam aliter expendens in ea ministrantibus alimenta, voluerit aliquos Clericos instituere, non esse fiduciam ullam, quos vult, per potestatem deducere tuæ Reverentiæ ad ordinandos eos, sed examinari à tua Sanctitate, & hos suscipere ordinationem, qui Dei Ministerio digni videbuntur existere. Vide etiam Novellam 123. c. 18.

9. His quoque Sæculis Patronis Ec-

clesiarum accessit jus curam habendi locorum à se vel à parentibus suis in Ecclesiis collatorum.

Id constat ex Canone 1. Concilii Toletani IX. mox citati, ubi habetur: *Filii, vel Nepotibus, ac honestioribus proximis ejus, qui construxit, vel ditavit Ecclesiam, licitum sit hanc bonæ intentionis habere solertiam, ut si Sacerdotem, seu Ministrum aliquid ex collatis rebus præviderint defraudare, aut commotionis honeste conventionem compefcant, aut Episcopo vel Judici corrigenda denuntient. Quod si talia Episcopus agere tenet, Metropolitanus ejus hæc insinuare procurent. Si autem Metropolitanus talia agat, Regis hæc auribus intimare non differant.* Eadem jam prius statuta fuerunt in Concilio Toletano IV. qui Canones referuntur apud Gratianum causa 10. q. 1. Can. 6. Item 16. q. 1. Can. 60. & 16. q. 7. c. 31. Hinc Rectores Angliæ Sæculo XIII. rationem decerpserunt, ut assererent, ne quidem à Summo Pontifice imminui, & quoquo modo usurari posse Patronatum Ecclesiarum redditus, nec ullam exactionem iis imperari. Apud M. Paris ad An. 1240. Et alii volunt cum le Roi, non tantum circa bona temporalia hanc Fundatorum sive Patronorum curam versari debere; sed & circa officium divinum, aliaque ex præscripto fundationis peragenda. Dumque illis obijciunt constitutio Synodi Tridentinæ Sess. 24. cap. 3. de Reform. decernens: *Patroni vero in iis, quæ Sacramentorum administrationem spectant, nullatenus se præsumant ingerere, neque visitationi ornamentorum Ecclesie, aut bonorum stabilitum, seu fabricarum proventibus immisceant: nisi quatenus id eis ex institutione ac fundatione competit, &c.* Respondent, nullatenus verisimile esse, quod Synodus Tridentina sollicita semper inhaerere, quantum temporis conditio patiebatur, sacris Canonibus, voluerit curam & vigilantiam Patronorum pro tuendis legi-

legibus Patronalibus, Canonum autoritate stabilitam, evertere; sed cavere dumtaxat, ne Patroni prætextu defensionis Episcopos in officiorum divinorum celebratione, aut Sacramentorum administratione turbarent, aut Jura Ecclesiarum sibi appropriarent, conformiter ad Concilia Toletana; quæ LL. cit. postquam Fundatorum curam, & studium in tuendis rebus Ecclesie excitant, subijciunt hoc monitum: *Noverint autem conditores Basilicarum, in rebus, quas iisdem Basilicis conferunt, nullam potestatem habere: sed juxta Canonum instituta, sicut Ecclesiam, ita & dotem ad ordinationem Episcopi pertinere.*

10. Iisdem Toletanis, aliisque Canonibus statutum fuit, ut Fundatores seu Patroni Ecclesiarum ad egestatem redacti ab iisdem alantur.

Præbendum est, ait Can. 38. Concilii Toletani IV. apud Gratianum 16. q. 7. c. 30. à Sacerdotibus vitæ solatium indigentibus, & maxime his, quibus restituenda vicissitudo est: quicumque ergo Fidelium de facultatibus suis Ecclesie aliquid devotione propria contulerunt, si forte ipsi aut Filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem Ecclesia suffragium vita pro temporum usu percipiant. Si enim Clericis, vel Monachis, seu peregrinis, aut quamlibet necessitatem sustententibus, pro solo Religionis intuitu in usum res Ecclesiasticæ largiantur, quanto magis his consulendum est, quibus retributione justa debetur? Ad hunc Canonem respexit Pontifex in cap. 23. h. t. scribens: *Pro fundatione quoque Ecclesie honor Processionis servatur, & si ad inopiam vergat, ab Ecclesia illi modeste (vel ut alia lectio habet) moderate succurritur, sicut in sacris est Canonibus constitutum.* Unde & ex præscripto Pontificalis Romani Episcopus, facta Ecclesie consecratione, dicit ad Fundatorem, quod si Fundator aut ejus Heredes casu ad egestatem pervenerint, grata recor-

datione Ecclesie Fundatoris piam liberalitatem recognoscit. Ex hac ipsa vicissitudinis seu gratificationis lege manavit, ut Fundator vel sibi, vel suis Successoribus pensionem aliquam annuatim etiam extra casum necessitatis solvendam reservare valeat, uti habetur in c. 23. h. t. Quinimo talis pensio tertio alicui constitui potest juxta cap. 16. de Censibus. De quibus vide Canonistas.

11. Quantum ad jura honorifica, Patronis seu Fundatoribus ab Ecclesia concessa, Honor Processionis, seu præcedentia in Processionibus, si non est à Gelasio I. Sæculi V. sine institutis, certe ejus Canones eidem prærogativæ in sequentibus Sæculis occasionem præbuerunt.

Plerique Canonistarum credunt honoris Processionis jam pridem meminisse Gelasium I. inquit Van Espen L. cit. eumque Patronis exhibitum fuisse, idque autoritate Canonum 26. & 27. causa 16. q. 7. in quorum priore sub nomine Gelasio I. dicitur: *Sciturus (Fundator Ecclesie) sine dubio præter Processionis aditum, qui omni Christiano debetur, nihil ibidem se proprii juris habiturum.* Et Canone sequenti: *Nihil se tandem sibi Fundator ex hac Basilica noverit vindicandum, nisi Processionis aditum, qui Christianis omnibus debetur.* Verum hoc unum voluisse videtur Gelasius, pergit idem, quod postquam Basilica fuerit edificata, & sufficienter fundata, tum primum ab Episcopo sit dedicanda, qua dedicatione facta, Fundatori concedendus sit aditus Processionis, id est, liceat Fundatori in ea Basilica ad Missarum Solemnia procedere, sicuti omnibus Fidelibus conceditur aditus ad Ecclesias publicas ab Episcopis dedicatas, quemadmodum latius notant, & probant Franciscus Florens titulo de antiquo jure Patronatus pag. 84. & Franciscus de Roi L. cit. c. 7. Quidquid sit, hoc constat, quod autoritate horum Canonum jus Processionis inter

inter Jura honorifica fuerit relatum. Scribens enim Clemens III. vel, ut alii volunt, Alexander III. in cap. 25. h. t. *Pro fundatione quoque Ecclesie honor Processionis Fundatori servatur; mox subjungit: Sicut in sacris est Canonibus institutum.* Quibus verbis indicari citatos Canones manifestum est: atque ita post hanc decretalem unanimi Canonistarum calculo probatum est, inter Jura honorifica Patrono debita, esse honorem Processionis, licet inter ipsos non conveniat, quid in allegatis Canonibus per aditum Processionis intelligatur. Honor autem hic Patrono duobus potissimum modis exhiberi potest, uti tradunt Canonistæ. Primo, ut venienti ad Ecclesiam processionaliter occurratur; qui tamen non est exhibendus nisi illis, qui tales ac tanti sunt, ut hunc honorem mereantur, nimirum Reges & Principes. Secundo, dando vel cedendo ei locum honoratiorem in ipsa solemnè ac publica Processione.

12. Honor Thuris, sive Suffitus, qui consistit in speciali ac honorifica thurificatione alicui in signum eminentiæ aut benevolentie exhibenda, mediis ac frequentibus Seculis Patronis seu Fundatoribus ab Ecclesia deferri cæpit.

Antiquissimis temporibus Episcopos & Sacerdotes singillatim ac separatim à relicto Clero & populo suffitum acciperent, sicut indicat vetus Ordo Romanus, & hodie ex præscripto Ritualium perseverat. Cum ergo singularis hæc Thurificatio facta Episcopis reputaretur symbolum honoris, sensim cum aliis honoris symbolis ad Laicos transire cæpit. Scribit Codinus lib. 3. c. 14. N. 17. *Circa vesperam abit Imperator ad S. Sophiam, audientque vespertinos hymnos incensatur, seu Thuris suffitu honoratur à Patriarcha, omnesque etiam Aulici Proceres, ad ultimum usque.* Honoris incensu exhibendi Patriarchæ Gradenis à Monasterio S. Georgii meminit Honorius III. in c. 8. de cau-

sa possess. & proprietatis. Quamvis ergo detur Cironio lib. 3. observ. c. 6. suffitum ex sui institutione non esse proprie honoris argumentum, sed ad excitandum popululum ad elevandam mentem in Deum, &c. institutum; hoc tamen non officit, quin idem suffitus assimi pariter non potuerit, vel assumptus fuerit in casu ad honoris tesseram Patronis exhibendam. Et hinc,

13. Quamvis aquæ benedictio, aut ejus aspersio in Ecclesia hodie recepta, non sit primitus instituta, ut per eam alicui honor deferatur, uti ex precibus in ipsa benedictione recitandis patet: nihilominus, in quantum aliquibus cum quadam prærogativa datur, honoris nota est; & eatenus Juribus honorificis aspersio aquæ benedictæ ab Ecclesia subinde adnumerata fuit.

Notat Espenius, nonnullos juribus honorificis gaudentes, non contentos, si aqua lustrali seu benedicta separatim & ante alios Laicos cum quadam honoris nota aspergantur, renuisse à Sacerdote conspergi; sed aspergillum sibi porrigi prætulisse, ut ipsimet aquam ex aspergillo accipientes seipsos aspergant. Cui abusu Episcopos in Gallia & Belgio se opposuisse docet ibidem, & merito; cum ex antiquo usu aqua benedicta juxta Ecclesiæ præscriptum per asperionem dari consueverit; isque ritus in omnibus, etiam antiquis Ritualibus, sit probatus, juxta illud Psalmi 50. *Asperges me hyssopo & mundabor, quem etiam inter aspergendum decantari jubet Ecclesia.*

14. Honor quoque precum, consistens in speciali recitatione & commendatione alicujus in precibus, ab antiquissimis temporibus Patronis ab Ecclesia delatus fuit.

Id constat ex Concilio Emeritensi Canone 19. ubi ajunt Patres: *Salubri deliberatione censemus, & pro singulis quibusque Ecclesiis, in quibus Presbyter jussus fuerit per sui Episcopi ordinationem præesse, pro singulis diebus Domi-*

nici

nici Sacrificium Deo procurer offerri, & eorum nomina, à quibus eas Ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his Sanctis Ecclesiis videntur, aut visi sunt consulisse, si viventes in corpore sunt, ante Altare recitentur tempore Missæ; quod si ab hac decesserint luce, nomina eorum cum Fidelibus defunctis recitentur in suo ordine. Ad quem Canonem notat Matthias Marechal in Tractatu de Juribus honorificis pag. 102. quod licet omnes benefactores hoc haberent commune cum Patronis & Toparchis, quod publice in concionibus, sive *Proma*, precibus Fidelium commendentur; ipsi tamen Patroni & Toparchæ debeant nominatim, id est, expressis nominibus, & qualitatibus commendari, si id petant.

15. Inter Jura honorifica frequens etiam ac eminentis est honor Sedis, qui defertur assignando sedem perpetuam & specialem alicui in Ecclesia, quæ eo honorabilior est, quo locus sessionis est honorificentior.

Locus in Ecclesia honorabilior censetur qui magis ipsi Sacrario & Altari appropinquat. Unde sedem in Choro honorabiliorem esse, quam sedem in Navi Ecclesiæ memini dubium est, inquit Vanespén. Et quidem Chorum ex præscripto Canonum populo non patere, sed solis Clericis divinum Officium peragentibus fat constat; atque honoris causa damtaxat nonnullis Laicis sensim apertum esse: quod latius deducit Franciscus de Roye de Juribus honorificis lib. 1. cap. 10. Quin & Anno 1240. Synodus Wigoriensis Can. 3. *Ne Laici stent in Cancellis dum celebrantur Divina, statuit, salva tamen reverentia Patronorum.* Et

Matthias Marechal in simili tractatu non semel judicatum fuisse ait, solis veris Patronis, & Fundatoribus competere jus Sedis in Choro, quod si aliis competat, id magis ex communitate sive tolerantia, quam jure procedere.

16. Postremo honor Sepulturæ Patronis seu Fundatoribus posterioribus sæculis concessus est.

Idem honor versatur quoque circa locum honorabiliorem inhumationis in Ecclesia, isque hic similiter judicatur honorabilior, qui Sacrario est propinquior. Unde Sepulturam habere in Choro maxime honorificum reputatur; nec olim Laicis concedebatur; hodie vero Patronis specialiter annuitur.

17. Hæc Jura honorifica Jure Decretalium non tantum Patronis Laicis, sed & Ecclesiasticis competunt.

Id statuit Alexander III. cap. 3. de *edif. Ecclesiis*, ubi scribit: *Quod si nova Ecclesia ex proventibus veteris Ecclesiæ construatur & dotetur, prorsus videri debeat, ut competens in ea honor pro facultate loci Matrioni Ecclesiæ ferretur.* Verum cum Patronus Ecclesiasticus Jus Patronatus non habeat proprio nomine, sed nomine Ecclesiæ sive Prælaturæ, vel tamquam Prælati, qui jura ipsius tueatur & exerceat; rationi plane consentaneum est, ut insignia Ecclesiæ, cui Jus Patronatus proprium est, assignet, atque ita palam contestetur, ad Ecclesiam jus illud pertinere. Uti recte observat de Roye lib. 2. cap. 3. monetque rectissime observatum, Patronum Ecclesiasticum non posse in Lистра depingere insignia seu arma sua gentilia, sed tantum Ecclesiæ, cujus Jure Patronatus utitur.

TITULUS XL.

De Consecratione Ecclesiæ vel Altaris.

1. **P**ræsenti Titulo historice pertractabimus, quamvis strictim, ea, quæ infra Titulo XLVIII. de Ecclesiis ædificantur vel reparandis dicenda essent, cum materia utriusque, præsertim quoad historicam commentationem, magna & aperta sit connexio; simulque reconciliationis earumdem Ecclesiarum mentionem faciemus.

2. Ecclesiæ vox Græca *Concionem* sive *Fidelium Congregationem* significans, à temporibus Apostolorum jam sumpta fuit pro æde sacra publico pietatis exercitio, & cultui divino destinata.

Propositio hæc edicitur 1. ad Corinth. c. 11. ubi Apostolus ait: *Convenientius vobis in Ecclesiam, audio scissuras esse inter vos. Et paucis interjectis: Numquid domos non habetis ad manducandum & bibendum, aut Ecclesiam Dei contemnitis?* Hic enim Apostolum loqui de loco, ad quem Fideles conveniunt, evidens est; & ita hunc locum, post S. Basilium in *Regulis brevioribus* interrogatione 310. exponit S. Augustinus quæst. 57. in Levit. dicens: *Ecclesiæ dicitur locus, quo Ecclesiæ (nimirum homines Ecclesiam proprie dictam, seu Congregationem constituentis) conveniunt.* Hæc autem pia loca primitivi Christiani *Ecclesias* potius, quam *Templa* dixerunt, ut se ab Ethnicis vel ipso etiam nomine loci sacri fecernerent; usus enim eo tempore obtinebat, ut Templi nomine intelligeretur locus ad Sacrificia & cultum falsis Gentium Diis exhibenda destinatus: atque hoc sensu Octavius apud Minucium Felicem, Optatus Milevit. & Hieronymus negant Christianos habere *Templa*, uti monet Bellarm. lib. 3. de cultu SS. c. 4.

3. Ecclesiæ in hac significatione sumptas, seu loca specialiter destinata, ad

quæ Fideles convenirent orationis, Sacrificii incurriti offerendi, atque pietatis & Religionis opera peragendi causa, non tantum in domibus privatis, atque in cryptis subterraneis, de quibus fortasse intelligendus venit Apostolus, & plena sunt Martyrum sub duris persecutionibus monumenta, habuerunt ante Constantinum Christiani, verum etiam patentibus & publicis.

Id ex indubitatis Sæculi IV. monumentis discimus. Refert enim Lampridius, Alexandrum Severum Imperatorem Christianis addixisse Ecclesiam, de qua controversiam faciebant cauponæ: quod Ethnicus ille fatuus fore existimaret, ut locus Numini, quam rei cauponariæ dicaretur; verba ejus sunt: *Cum Christiani quemdam locum, qui publicus fuerat, occupassent, contra Popinariū dicerent, sibi eum deberi; rescripsit melius esse, ut quomodocumque Deus illic colatur, quam Popinariū dedatur.* Et similes Ecclesiæ esse, extruere fuisse Ethnicos Imperatores discimus ex Eusebio lib. 1. c. 1. & 2. ubi de Christianis sub Constantino, hoc est, sub respirante à persecutionibus Ecclesiæ, ait: *Præcis ædificiis jam non contenti, in singulis Urbibus spatiosas ab ipsis fundamentis extruebant Ecclesias.* Et lib. 10. c. 2. *Nobis incredibilis erat lætitia, cum loca cuncta, quæ tyrannorum impietas paulo ante subruerat, reviviscere videremus; templaque rursus à solo in immensam altitudinem erigi, & longe majora cultu & splendore, quam illa, quæ prius expugnata fuissent, innitescere.* Ex quo famoso loco non tantum evincitur propositio, verum etiam magnifice datur intelligi, Ecclesiæ primis Ecclesiæ sæculis fuisse cultas, & quidem fortasse imaginibus.

4. Ref

4. Respirante à persecutionibus Gentium Ecclesiæ, ipsis quoque Imperatoribus ad Christum conversis, tot passim ædificari cœperunt Ecclesiæ, ut ipsi primi Imperatores Christiani modum eorum constructioni ponere sint coacti.

Id ex variis eorum legibus & edictis in codice Theodosiano & Justiniano, etiamnum hodie exstantibus, patet. Et quidem ea ædificationi Ecclesiarum lex posita est, ne quis eas absque consensu Diocesani Episcopi ædificet; quemadmodum Can. 4. Concilii Calcedonenfis cautum est, & à Grat. causa 18. q. 2. Can. 10. his verbis refertur: *Placuit igitur neminem aut ædificare, aut exstruere Monasteria, aut Oratorii domum sine conscientia ipsius Civitatis Episcopi.* Id ipsum pluribus confirmavit Sæculo VI. Justinianus Imp. signanter Nov. 67. cuius Rubrica habet: *Ut nullus fabricet Oratorii domos præter voluntatem Episcopi.* Decreta hujus Novellæ, præsertim caput 1. subsequenti tam Imperatorum, quam Conciliorum Sanctionibus sæpius renovata fuerunt; uti videre est libro V. *Capitularium Regum Francorum* cap. 382. nec non apud Gratianum dist. 1. de *Consecrat.* ubi plures eam in rem Canones adfert. Notandum est tamen, quod eodem libro *Capitularium* cap. 383. edicitur: *Qui in domo sua Oratorium habuerit, orare potest: tamen non audeat in eo sacras facere Missas, sine permisso Episcopi loci illius.* Illud quoque ex Synodo Aurelianensi recitat Gratianus Can. 33. dist. 1. de *Consecrat.* *Unicuique Fidelium in domo sua Oratorium licet habere, & ibi orare, Missas autem ibi celebrare non licet; scilicet sine licentia Episcopi.* Ex quibus apparet canities modernæ disciplinae circa ædificationem Ecclesiæ, aut Oratorii publici, ac privati, & circa celebrationem Missarum, & consequenter administrationem aliorum Sacramentorum in utrisque.

5. Circa onus reparationis Ecclesiæ

rum varia variis Christianæ Reipublice Sæculis viguit disciplina.

Vidimus enim in Titulo de *Præbendis* Ecclesiastici in quatuor partes necdum essent divisi, sed prudenti Episcopi distributioni concederentur, partem eorum in reparationem Ecclesiarum fuisse impendendam. Vidimus eodem Titulo, quod, facta hujusmodi divisione Sæculo V. una ex quatuor partibus earumdem fabricis, fartisque tectis conservandis fuerit assignata; quin in Hispanis tertia Sæculo VI. sic enim habet Concilium Tarraconense An. 526. Can. 8. *Decernimus, ut antiquæ consuetudinis ordo servetur, & annis vicibus ab Episcopo Diocesanes visitentur, & si qua forte Basilica reperta fuerit desinita, ordinatione ejus reparari præcipiatur: quia tertia pars ex omnibus per antiquam traditionem ut accipitur ab Episcopis, novimus esse statutum.* Grat. causa 10. q. 1. Can. 10. Vidimus quoque Titulo XXX. de *Decimis*, quod postquam Beneficarij à veteri disciplina totaliter recessissent, atque quilibet Titulum stabilem in suo Beneficio acquisivisset, eos ad hanc reparationem ex *Decimis* perceptis obligatos fuisse, quin ipsos Laicos eandem decimas usurpatione, vel legitima concessione obtinentes. Subinde Ecclesiæ ipsæ acquisiverunt Capitalia conservandæ fabricæ deputata, & nunc Beneficarij, nunc Parochiani ad eandem reparationem leguntur obligati. Regulares vero Ecclesiæ ab ipsis Regularibus veniunt reparanda.

6. Ecclesiæ à Christianis, pace reddita Sæculo IV. jam certo dedicabantur, seu consecrabantur.

Dixi jam certo; quia si genuina sunt S. Dionysii opera de *Eccl. Hierarchia*, ex iis colligimus, jam ævo Apostolorum Ecclesiæ fuisse consecratas, quemadmodum adnotavimus lib. 1. tit. 15. ubi etiam ea, quæ sacram Uctionem in his consecrationibus adhiberi solitam tam in Ecclesiæ

Cc 2

clesia

clesia Latina, quam Græca attinent, retulimus. Adduci præterea possent auctoritates ex Ep. Felicis IV. nec non aliorum Romanorum Pontificum, à Clemente ad Siricum, quas refert Gratianus dist. 1. de Consecrat. sed has Epistolâs his Pontificibus esse suppositas jam probavimus eodem lib. 1. tit. 2. Nobis itaque sufficit persuasos esse Patres Sæculi IV. ritum consecrationis seu dedicationis Ecclesiarum à Patribus priorum Sæculorum hereditasse, quod ejusdem, tamquam rei minime nuper inventæ, mentionem faciunt. Et quidem Eusebius lib. 10. hist. cap. 3. ait: *Post hæc votivum nobis, ac desideratum spectaculum præbatur dedicationum, scilicet, festivas per singulas Urbes, & Oratoriorum recens structorum consecrationes.* Et paulo post: *Jam vero Antiquissimum absolutissima cæremoniæ & accurata Sacrificia Sacerdotum, & divini quidem augustique ritus hinc Psalmos canentium, & reliquas nobis divinitus traditas voces auscultantium, illine divina & arcana obcuntium ministeria.* Meminit quoque hujus Festivitatis sub idem tempus S. Athanasius in Apologia 2. ad Constantium. Et eundem Constantium se, occasione Eneænarum, seu dedicationis Domini aurei, seu magnificentissimi Templi, à Constantino cepti, à se perfecti Anno 341. Antiochiam contulisse, ac ibidem cum suis Arianis pseudo Synodum celebrasse, retulimus lib. eodem Tit. 1. N. 69.

7. Subsequentium Sæculorum Patres variis quoque in locis dedicationis Ecclesiarum meminere, atque in ipsa dedicatione sermones ad populum habuere.

Inter alios plures sermones de eadem re habuit S. Augustinus, qui sunt 336. 337. & 338. in nova editione. In quorum primo ostendit, quomodo ea, quæ in ædificatione Templi materialis fieri quotidie videmus, spiritualiter in ædificatione Templi, quod est Ecclesia Christi, fiant. Eos sermones legere poteris

in Breviario in officio dedicationis. Sermo tamen, qui legitur sub nomine Augustini ipsa die dedicationis, non est S. Augustini, sed Cæsarii Arelatensis, ut notant eruditi operum ejus Revisores.

8. Ad majorem dedicationis solemnitatem vicini quoque Episcopi evocari sunt soliti, quin & occasione dedicationis Ecclesiæ convenientes Synodos frequenter celebrarunt.

Prima pars testis est S. Augustinus ep. 229. ad Nobilium Episcopum, qua se excusat, quod ad dedicationem nove fabricæ venire non possit: *Tanta est, inquit, solemnitas, ad quam me affectus tue fraternitatis invitât, ut corpusculum meum ad vos traheret voluntas, nisi teneret infirmitas.*

Secunda pars jam demonstrata est N. 6. h. Titulo.

9. Episcopi, Clerus, ac populus in dedicatione Ecclesiæ convenientes, hymnis, precationibus, aliisque pietatis officiis pro suo quisque munere instabant.

Hæc late describit Eusebius testis oculatus l. cit. qui ibidem cap. 4. refert orationem panegyricam in dedicatione pronunciatam. Deinde l. 4. de vita Constantini describens dedicationem Ecclesiæ Hierosolymorum, ad quam evocaverat Constantinus Episcopos in Synodo Tyri congregatos, cap. 45. Sacerdotum, aliorumque in hac Solemnitate functiones enarrat, inquit: *At Sacerdotes Dei partim precationibus, partim sermonibus festivitatem ornabant. Alii siquidem comitatem Religiosi Imperatoris erga omnium Servatorem laudibus celebrabant, & Martyrii magnificentiam oratione persequebantur. Alii, &c.* Non igitur recens est, inquit Epenius, in ipsa Ecclesiæ dedicatione seu consecratione varias preces fundi, quibus divina benedictio super domum istam impetretur, fiatque id, quod Ecclesia quotannis orat, ut quisque hoc Templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta se impetrasse latetur:

vel

vel, uti intra ipsa consecrationis solemnità: *Nulla hic nequitia contraria potestatis obstat, sed virtute Spiritus S. operante, fiat hic tibi semper purum servitium, & devota libertas.*

10. Quamvis vero hodie usus non habeat, ut plures Episcopi ad Ecclesiæ dedicationem convocentur; nullus tamen nisi Episcopus eam consecrare potest, neque Episcopus Diocesanus id munus delegare, quam Episcopo, potest. Eo quod Consecratio Ecclesiæ inter ea, quæ Ordinis, non autem Jurisdictionis Episcopalis sunt, recensetur.

Ad cum Barbosa docent unanimiter Canonistæ, nosque lib. 1. Tit. 24. N. 18. adstruimus. Nilominus Superiores Regulares suas possunt benedicere Ecclesiis ob contrariam rationem. De quo videantur Scholastici.

11. Circa Ritus dedicationis seu consecrationis Ecclesiarum non fuit in omnibus Ecclesiis, nec omni tempore idem usus.

Discrepantiam inter Ritus unctiois Ecclesiæ Græcæ & Latine fixos, ac Ritualibus, seu Pontificalibus utriusque Ecclesiæ insertos, jam delineavimus lib. 1. Tit. 15. N. 20. utroque autem hos ritus integros in multis differre à ritibus Sæculi IV. non est dubitandum, atque ex dictis constat. Et Sæculo ipso IV. dedicationis Ritus fuisse in Ecclesia Romana diversum ab eo, quem Mediolani servare mos erat, ex S. Ambrosii Ep. 54. intelligimus. Cum ego (inquit) Basilicam dedicare vellem, multi tamquam uno ore interpellare cœperunt, dicentes: *Sicut in Romana, sic Basilicam dedices, Respondi, faciam, si Martyrum Reliquias invenero.* Ex his verbis S. Ambrosii hoc quoque intelligimus, eo tempore in dedicatione Ecclesiæ Ritu Romano requisitas fuisse Sanctorum Reliquias, cujus ritus sub idem tempus etiam meminit S. Paulinus Ep. 12. Eundem fuisse jam primum Græcorum ritum, manifestum est ex

Canone 7. Synodi VII. quo decernitur: *Ut Episcopus postbac Templum consecrans sine sanctis Reliquiis deponatur, ut qui Ecclesiasticas traditiones transgressus est.* De hoc Ritu latius agit Cardinalis Bona lib. 1. rerum Liturgicarum cap. 19. §. 5. ibidem notans: *Quod mos olim Christianorum fuit, ut, durante Ethnicorum persecutione, in arvis & cæmeteriis, in quibus Martyrum corpora quiescebant, ad Synaxim peragendam convenirent. Postquam vero cessante persecutione licuit publice templa erigere, ea cœperunt potissimum excitari iis in locis, in quibus paulo ante congregari, & clam mysteria celebrare consueverant, nimirum, in locis, in quibus Martyrum corpora evant recondita; atque hinc, ait, originem traxisse mihi videtur celeberrimus, & inviolabilis Ecclesiæ Ritus, ut sine Martyrum Reliquiis nullum Templum, nullumque Altare ædificetur; quo nimirum adhuc quodammodo ad ipsa Martyrum sepulcra ædificari templa viderentur.*

12. Præter Ritus hunc importandarum Ecclesiæ consecrandæ reliquiarum tum in Ecclesia Græca, tum Latina, diversi Ritus præterea in utraque Ecclesia tempore dedicationis observantur successive introducti.

Et quidem quod ritum imponendi sacras reliquias juxta præscriptum Pontificalis Romani attinet, ejus origo incerta est. Equidem in Sacramentario S. Gregorii, vulgo S. Eligii apud Menardum, nulla ejus mentio occurrit, uti nec in Codice, quem Sæculo IX. scripsit Rodradus Presbyter; et in Codice Ratoldi, utpote recentiore, plures adduntur cæremoniæ, uti advertit Menardus in Notis ad Sacramentarium: atque inter alias hæc de recondendis reliquiis, & exercendis vigiliis per totam noctem ad illas pridie, quam Ecclesiæ inferantur. Hunc Codicem sub finem Sæculi IX. scriptum credit Menardus. Et Rabanus Maurus sub medium ejusdem Sæculi scribens de vigi-

vigiliis coram reliquiis in nocte præcedenti agendis differit lib. 2. de *Instit. Clericorum* cap. 45. Quod vero trinum circuitum Ecclesie ab Episcopo factum, dum ad consecrationem Ecclesie accedit, atinet, cum asperione aquæ benedictæ, & post tertium circuitum faciendam percussione portæ baculo pastoralis sub pronuntiatione verborum ex Psalmo: *Atollite portas Principes vestras, &c.* antiquus Codex apud Menardum percussione hujus trinxæ equidem meminit, at non *trini circuitus*; illum nihilominus recenset Codex recentior Ratoldi, uti & Rabanus Maurus L. cit. Sæculo IX. Asperionis vero aquæ benedictæ in hac circuitione nec præfatus Codex, neque Rabanus meminit. At Ivo Carnotensis Sæculo XI. in sermone de *Sacramentis dedicationis*, postquam de benedictione aquæ cum admixtione salis fuit locutus, subjicit: *Ista aqua ad quamdam baptismi imaginem gyrando Ecclesiam tunc exterius aspergimus, quia ubi more baptizatorum non potest fieri trina mersio, necesse est, ut qua possumus Sacramenti similitudine trina fiat asperio. Unam enim habet significationem trina mersio, & trina asperio.* Ex quibus non obscure esse, ait Espenius, ex quo hæc excerptimus, Ritus hodiernos in Pontificali descriptos non eodem tempore fuisse adhibitos, sed alios esse recentiores, alios antiquiores. Hoc quoque allegata verba Ivonis indicant, aliquas ceremonias in consecratione Templi materialis esse adhibitas ad similitudinem eorum, quæ in spirituali Templi, scilicet animæ dedicatione per baptismum adhibentur, eo quod à Patribus dedicatio Templi materialis representaretur ut figura dedicationis Templi spiritualis. Huic verisimiliter originem debent Ritus signandi ipsos parietes Ecclesie duodecim crucibus, eosque oleo sancto liniendi: ut, sicut in spirituali dedicatione baptizandus crucis signaculo & oleo signatur, ita hic spirit-

tualis dedicationis figura representetur. Similiter ut Neophytis *Sal* datur, sic & hic *Sal* adhibetur: quin & ipsa *duplex* *alpha* *beta* in ipso Templi pavimento delineatio ex Ritu baptismi derivata videtur. *Quid enim*, ait Ivo, *per Alphabetum, nisi initia & rudimenta Doctrinæ sacræ intelligi convenit? Scribit etiam Pontifex quasi Alphabeti ordinem, dum docet fidei simplicitatem, &c.* Ritus Consecrationis Ecclesie solemnissimus olim fuit, quem tamen nunc pene antiquatum, sub Turcarum novas Ecclesias construere prohibentium tyrannide, Græcia deplorat, inquit Goarius; ac ideo forsitan ex editis expunxit Euchologiis, quæ in Pontificum duntaxat MSS. Ritualibus secretius & sacratius exagata esse voluit. Eundem historice & compendiose exhibet Nicolaus Cabasilas de vita in Christo lib. 5. quem, sicut & totum benedictionis Ritus lege sis apud eundem Goarium in Euchologio Græcorum à se edito pag. 666.

13. Ulus conviviatorum occasione consecrationis Ecclesie instituendorum antiquissimus est.

Ejus enim meminit S. Gregorius M. lib. 8. ep. 71. & pluribus probat Du Cange in Glossario verbo *Dedicatio*: ubi advertit, convivia illa in luxus & epulas adeo destitisse, ut inde postmodum dedicationis vocabulum in malam partem tractum sit, ac pro commestatione publica sumptum, quod qui ad ejusmodi festa ad Vicos ire solent, non tam pietatis, quam commestationibus ac ludicris indulgendi causa eo confluant. Deplorat Du Cange quod hoc fiat in Gallia, deplorat Vaneipen quod id frequenter in Belgio; sed plures Regiones ob hujusmodi profanationes deploranda sunt. An vero primis Ecclesie Sæculis annua hæc dedicationis festivitas fieret? incertum est. In Sacramentario Gallicano, evulgato per Mabillonium tomo 1. Musæi Italici p. 2. ex antiquo codice reperto in Bi-

Bibliotheca Monasterii Bobienis scripto, ut ipse credit, ante annos mille, habetur pag. 354. *Missæ in dedicatione*, in qua collecta *ad pacem* eadem est, quæ hodie recitatur in anniversaria die dedicationis: *Deus qui nobis per singulos annos, &c.* ut vel hinc manifestum sit, etiam eo tempore in Gallia diem anniversariam dedicationis Ecclesie fuisse celebratam; & hodie ipsa dies dedicationis anniversaria, tamquam una ex præcipuis festivitatibus, cum octava celebratur in omnibus Ecclesiis.

14. Ecclesie semel consecrata, & moraliter perseverante eodem edificio, ab antiquis Sæculis reconsecrari sunt vetite; sed si polluerentur, sive violarentur, reconciliari eas voluit Ecclesia.

Primam partem edicit Canon 20. Concilii Niceni apud Gratianum dist. 68. Can. 3. ibi enim habetur: *Ecclesiis semel Deo dicatis non debet iterum consecratio adhiberi, quia sicut infans à qualicumque sacerdote in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti semel baptizatus non debet iterum baptizari, ita nec locus Deo dicatus iterum consecrandus est.* Quamquam vero hoc Decretum inter Canones Nicenos non reperitur, nec ullus veterum Scriptorum illius meminerit, nec consequenter ex illo aram hujus discipline statuere possumus; nihilominus fundamentum illius inductæ discipline non obscure ex illo colligimus. Alii Canones videri possunt apud eundem Gratianum L. cit.

Quantum ad secundam partem ea determinatur in Decretalibus, ubi & recensentur ea, per quæ Ecclesia polluitur, & Ritus reconciliationis præscribuntur. Polluitur autem humani sanguinis effusione, vel etiam se minis, &c. reconciliatur vero mediante aqua cum vino & cinere, per Episcopum benedicta. Quamvis enim aqua tam pro administratione baptismi, quam lustralis pro benedictione populi à Presbyteris benedicatur; tamen

hæc aqua, quæ cum cinere miscetur pro reconciliatione Ecclesie, tantum per Episcopum benedicatur: unde ad distinctionem alterius aquæ vocatur *aqua consecrata*. Qui etiam solus Ecclesias reconciliare potest cap. 9. de *consecrat.* Aspergitur autem Ecclesia polluta in sui reconciliatione aspergillo ex vero hyssopo præparato. Ex quibus omnibus hoc finaliter notandum, quod sicut Patres per consecrationem Templi materialis voluerunt representare consecrationem Templi spiritualis per baptismum, atque in hunc finem supra fatas ceremonias in solemnibus ea functione præscriperunt; ita per hæc reconciliationem figurari voluerunt reconciliationem peccatoris, ut jam pridem adverterunt Theologi, uti notat antiquus Glossographus ad cap. un. de *consecr. Eccl.* in 6. verbo *pollui*; & hinc aquæ ad hunc finem adhibendæ cineres admisceri voluerunt, eo quod olim ad publicas poenitentias ex plurimis auctoritatibus Scripturæ adhiberentur; voluerunt etiam asperionem fieri per hyssopum ex eodem fine juxta illud Psalmistæ: *Asperges me hyssopo & mundabor.* Quibus omnibus rite expensis, omnes Novatorum calumniam in venerandas Ecclesie Romanæ ceremonias, occasione Consecrationis vel Reconciliationis Ecclesie adhiberi solitas, sponte sua concidunt; nihil enim in iis reprehensibile merito deprehendunt, si notiones ceremoniarum rationabilium lib. 1. Tit. 8. in gratiam ipsorum ex doctissimo Protestante excerptas, ad limam rectæ rationis expendere. Accedit, quod ceremoniæ in consecratione vel reconciliatione illorum locorum, erga quæ Fideles summam venerationem habere debent, sint necessaria, cum nata sint, hunc effectum in animis mortalium excitandi, ac ideo, in Consecratione Regum, Vexillorum, &c. adhiberi solent; & hinc potius illi, qui eas redarguunt, ac consequenter respuunt, magno opere sunt reprehendendi. Addo cum sanctis

limo Domino nostro Benedicto XIV. De Sacrificio Missæ sectione 1. §. 8. proditum esse in Lege veteri Moysen tabernaculum consecrallè: *Unxit & sanctificavit cum omnibus vasibus suis altare, & similia, ut est in Exodi cap. 40. & Numeror. cap. 7. quod quidem Consecrationis nostrorum Templorum figura quædam fuit, si Petavio habenda fides sit de Eccl. Hierarch. lib. 3. cap. 5. Salomon etiam Solomonem Templi dedicationem celebravit: Dedicavit domum Dei Rex, & universus populus. Paralipom. 2. Mactavitque 22000. boum, & 26000. aritum. Judas Machabæus, postquam fœdis superstitionibus pollutum Templum expiavit, & altare lapideum posuit, Encænna celebravit, seu, quod idem est, festum dedicationis, teste Isidoro, qui lib. 1. de Eccles. cap. 35. scribit: *Encænna festivitas erat de-**

dicati Templi. Eam vero festivitatem constat Judæos celebrasse etiam Jesu Christi tempore, qui eam præsentia sua illustravit Joannis 10. Hæc vero sacrarum Scripturarum loca non modo evincunt à Judæis ad Christianos Templi Consecrationem mansisse, sed etiam luculenter ostendunt, quanta injuria, quamque temere Calvinus sacrum ejusmodi Ritus irriserit Instit. lib. 3. cap. 20. facile enim ea diluitur ratio, cui potissimum ille innititur, parietes nimirum res esse inanimes, quæ ut gratiæ, ita & Consecrationis recipiendæ aptæ non sunt; nam Ecclesia materialis ideo consecratur, ut sanctificatio illa repræsentetur, quam Ecclesia formalis seu cœtus Fidelium per Passionem Christi consecutus est, ut docet D. Thomas 3. par. q. 83. art. 3. ad 2.

TITULUS XLI.

De Celebratione Missarum, & Sacramento Eucharistiæ, & divinis Officiis.

1. **E**A præsentis tituli, seu argumenti in eo propositi est dignitas ac latitudo, ut si pro merito absolvi deberet, alterum à præsentis volumen efficeret. Plurima enim sunt, eaque sane maxima, quæ occasione Sacrosancti Missæ Sacrificii notanda occurrunt; ut ejus nomen, institutio, varietas Ecclesiarum liturgiæ, cæremoniæ, ordinis, ac formulæ in Sacrificio cum solemnî, tum privato adhibetæ, nec non diversæ Catechumenorum ac Pœnitentium classes, eorumque ac Fidelium in Ecclesia stationes, ac dimissiones; locus, tempus, quo celebretur; item ea, quæ ad ejus præparationem ac apparatus pertinent, videlicet, Tempia, Orationa, Altaria, eorumque ornatus; materia item Sacrificii, singulariter quæ azyma Latinorum, & fer-

mentum Græcorum concernunt. Sacra demum indumenta Sacerdotum & Ministrorum, supellex sacra, vasa & instrumenta ad Sacrificium spectantia, Ministri ipsi, eorum officia, singulorum Ordines, Cantus Ecclesiasticus. Singulæ denique Missæ partes, Ritus, eorum causæ, institutiones, incrementa, mutationes, videlicet, à proxima Sacerdotis ad celebrandum præparatione ipsiusque accessu ad altare, usque ad ejusdem ab eodem recessu.

2. Profunditatem turbulentissimi hujus maris ingressus est, difficillimumque ac intricatissimum argumentum adversus Miscoliturgos seu Novatores nostrorum Sæculorum feliciter ac omnibus numeris absolvit eminentissimus S. R. E. Cardinalis Bona Tituli S. Bernardi ad Thermas

mas Diocletiani primus Presbyter è Sacratissima Cisterciensi Familia Congregationis S. Bernardi olim Monachus Pedemontanus An. 1674. vita sanctissime functus; rerum liturgicarum libris duobus, omnium Eruditorum calculis comprobatis, quos nuper doctissimis commentariis illustravit D. Robertus Sala Taurinensis, ejusdem Ordinis & Congregationis S. Bernardi Abbas dignissimus.

3. In hoc opere ea lux ex recondita vetustatis irrefragabilibus monumentis affunditur tremendo huic Mysterio, omnibusque ad id pertinentibus, quæ ejus sanctitatem atque à Christo institutionem in plenam meridiem ponit, atque Augustanam Confessionem, cujus caput quodammodo fuit è medio tollere caput nostræ illibatæ Religionis, Sacrificium nempe, sine quo nulla unquam in Orbe terrarum Religio exstitit, ejusque affectus mirum in modum confundit; qui certe Sæculo XV. quo pietas cum literis in Orbe Catholico tantopere labefactata jacebat, negotium non leve Orthodoxis, à quibus tum se se fide ac moribus præsentem reformationem separabant, facessere, dum novitatis, humanæque intentionis tum alia, tum præsens vel maxime caput arguerent, ac proinde nostris incumbere, rationem reddere villicationis Ecclesiæ Romanæ, quæ quidem ad mundum descripta jacebat in limpidissimis venerandæ antiquitatis monumentis, verum quæ recondita jacerent in Bibliothecis, ignorarentur tum à plurimis. At à mira divinæ providentiæ dispositione factum est, ut postrema etiam hac tempestate in Ecclesia exorta verificaretur sacri eloquii oraculum, quod nimirum oporteat esse hæreses, ut per eas Ecclesia purificetur, ac stabilietur; hinc enim factum est, ut Pastores, & Doctores Catholice Ecclesiæ per repentinus atque exitium imminantes tumultus heterodoxorum velut à gravi sopore excitati seriniam omnia excuterent, unde

arma contra impetum Novatorum parent; quæ res improbo Sæculorum labore, Deo auspice, eo tandem perducta est, ut singula nos inter ac illos controversa capta ad ipsas cunas Ecclesiæ inconcussis ordine videamus reducta, & quidem explosis mediæ ætatis fabulis, & apocryphis monumentis, auctoritatibus ad totum sanæ Criticæ rigorem exactis, quæ res ad eas fane angustias recentissimos quodam adversæ partis homines adegit, ut affirmare cogantur, Regnum superstitiosum jam Sæculo secundo Ecclesiæ Christi dominatum fuisse, ut supra Tit. 28. & 31. vidimus, & ex dicendis in apicrum ponetur.

4. Cum autem varia ex iis capitibus, quæ Eminentissimus Cardinalis Bona ad plenam de Missæ Sacrificio intelligentiam in preclaro suo opere complexus est, in decurso præsentis operis vel ad longum, vel strictim jam absolverimus, utpote qui de sacris Ordinibus, Altaris Ministris late egimus Libro 1. de Ecclesiis, Oratoriis, Altaribus hoc libro; de Catechumenis, Pœnitentium classibus acturi simus infra Libro V. ad residua solum commentationes historicas in præsentem Titulum accommodabimus; id præcipue curaturi, ut invictis testimoniis Dominis Protestantibus demonstremus, Sacrosanctæ Missæ Sacrificium, quod eorum prætensi reformatores temere nimis exploserunt, & à Christo esse institutum, & omnibus retro Sæculis in Ecclesia tam Græca quam Latina frequentatum. Quod vero Eucharistiam attinet, quemadmodum lib. 1. tit. 1. §. 6. iisdem demonstravimus, Ecclesiam seu Patres vel Doctores Ecclesiæ omnium retro Sæculorum realem Christi in Eucharistia præsentiam, extra sumpcionem, seu per transubstantiationem credidisse; ita eandem Ecclesiam nunquam censuisse communionem sub utraque specie esse juris divini infra libro V. in apicrum ponemus.